

Zeist, 12 oktober 2021

Betreft: input debat initiatiefnota wonen en ouderzorg, 25 oktober 2021

Geacht Kamerlid,

Mede namens de ANBO, KBO-PCOB, en Patiëntenfederatie Nederland, zou ik uw aandacht willen vragen voor de positie van mantelzorgwoningen in de nieuwe Omgevingswet die volgend jaar van kracht wordt.

Op 25 oktober vindt het debat plaats over de initiatiefnota 'Een eigen thuis, voor nu en morgen; wonen en ouderenzorg, de impasse voorbij'. Wij maken ons zorgen rondom de mantelzorgwoningen met betrekking tot de Omgevingswet en onlangs wijdde Trouw een artikel aan dit onderwerp¹. Dit sluit aan bij paragraaf 5.8 uit de initiatiefnota ('haal belemmeringen voor mantelzorgers weg').

Zou u de minister op willen roepen een instructieregel type 3 ten behoeve van vergunningvrije mantelzorgwoningen toe te voegen aan de Omgevingswet?

Dat geeft de grootste kans dat mantelzorgers zonder vergunning een mantelzorgwoning kunnen plaatsen, waardoor ze kunnen zorgen voor hun naaste(n) op de manier waarop zij dat willen.

Huidige situatie mantelzorgwoningen

Onder de 5 miljoen mantelzorgers die Nederland telt, is er veel vraag naar mantelzorgwoningen. We merken tijdens de corona-periode een toename in het aantal vragen hierover aan de Mantelzorglijn.

Om aan de vraag aan mantelzorgwoningen tegemoet te komen, is in 2014 de regeling voor het vergunningvrij bouwen van een mantelzorgwoning geïntroduceerd, opgenomen in bijlage II bij het Besluit omgevingsrecht (Bor). Dit is landelijke wetgeving, waar gemeenten niet vanaf mogen wijken.

Wanneer wordt voldaan aan een aantal (bouwkundige) regels en er sprake is van een mantelzorgbehoefte, is het mogelijk vergunningvrij – in principe zonder tussenkomst van de gemeente - huisvesting in het kader van mantelzorg te realiseren. Een gemeente heeft wel de mogelijkheid deze behoefte te toetsen door middel van het vragen van een zogenaamde mantelzorgverklaring.

Wat gaat er veranderen in de nieuwe Omgevingswet m.b.t. mantelzorgwoningen?

In de Omgevingswet die in 2022 van kracht wordt, zal dit niet langer landelijke regelgeving zijn. In de Omgevingswet komt deze rijksregel in de zogenaamde 'bruidsschat' terecht, waardoor gemeenten meer vrijheid krijgen om zelf regels op te stellen. Het is dan namelijk aan de gemeenten of ze deze regel zullen overnemen, wijzigen of schrappen.

---

¹ [Op je oude dag bij je kind in de tuin gaan wonen wordt vanaf volgend jaar een stuk lastiger | Trouw](#)

Wat kunnen de gevolgen hiervan zijn?

Het kan zijn dat gemeenten extra eisen gaan opnemen, bijvoorbeeld dat een mantelzorgwoning verplaatsbaar moet zijn. In het ergste geval zal de mogelijkheid tot vergunningvrije mantelzorgwoningen helemaal ingeperkt worden.

Het is ook mogelijk dat de regels voor het vergunningvrij bouwen van mantelzorgwoningen juist verruimd worden. Dit kan bijvoorbeeld wanneer nog geen sprake is van een (mantel)zorgbehoefte, zodat mensen zich voor kunnen bereiden op de toekomst. In sommige gemeentes zijn zogenaamde pré-mantelzorgwoningen nu ook al mogelijk.

We weten echter uit de praktijk dat veel gemeenten nu al extra eisen stellen aan de mantelzorgsituatie, omdat ze huiverig zijn het vergunningvrij toe te staan. Het risico is daarom groot dat veel gemeenten de mogelijkheid tot vergunningvrije mantelzorgwoningen zullen gaan inperken onder de Omgevingswet. De verwachting is dat er dan nog meer verschillen gaan ontstaan tussen gemeenten onderling. De situatie ten opzichte van nu wordt voor mantelzorgers alleen maar onzekerder, terwijl we mantelzorgers juist zoveel mogelijk zouden moeten ondersteunen. Het opwerpen van nieuwe belemmeringen maakt het mantelzorgen alleen maar moeilijker.

Waar pleiten we voor?

MantelzorgNL, de ANBO, KBO-PCOB en de Patiëntenfederatie willen dat – ook op gemeentelijk niveau – de mogelijkheid tot vergunningvrije mantelzorgwoningen blijft bestaan en niet wordt ingeperkt. Vanuit de overheid klinkt de roep om meer voor elkaar te zorgen, zodat zorgvragers zoveel mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Het realiseren van een mantelzorgwoning draagt eraan bij die zorg in nabijheid te realiseren. Het voldoet aan een groeiende behoefte van zorgvragers én mantelzorgers.

Hoe kunnen we dat bereiken?

Er is een mogelijkheid om ervoor te zorgen dat de situatie zoals die nu is toch behouden blijft, zodat het voor mantelzorgers en zorgvragers mogelijk blijft om in elkaars nabijheid te wonen. Dit kan door middel van een *instructieregel* voor gemeenten. Deze verplicht hen in het omgevingsplan ervoor te zorgen dat er voldoende mogelijkheden blijven om vergunningvrij mantelzorgwoningen toe te staan.

Of zo'n instructieregel zekerheid gaat bieden hangt vooral af van wat voor type regel het wordt. Wij pleiten voor type 3 (het zwaarste middel, waarbij het gaat om 'in acht nemen'). Maar zover is het nog niet, want die instructieregel moet dan wel opgesteld worden.

Daarom willen we u vragen bij de minister ervoor te pleiten een instructieregel type 3 toe te voegen aan de Omgevingswet.

Wij wensen u veel succes bij uw inbreng.

Bij vragen kunt u uiteraard contact met ons opnemen, via [l.hoogendijk@mantelzorg.nl/](mailto:l.hoogendijk@mantelzorg.nl) 06-23898705.

Met vriendelijke groet,

Liesbeth Hoogendijk
Bestuurder MantelzorgNL

Anneke Sipkens
Directeur-bestuurder ANBO

Marcel Sturkenboom
Directeur KBO-PCOB

Dianda Veldman
Directeur-bestuurder Patiëntenfederatie Nederland